

שאלות מענינות בהלכה

(בענינים שונים, מבית הגר"ח קנייבסקי)

שאלה: אדם שפתח את הגמ' ללמוד ולא הספיק לומר אלא את המילים "אמר רבא" והוכרח להפסיק (מחמת אונס) ולא המשיך, האם יש לו שכר לימוד תורה על שתי מילים אלו (כיון שלא אמר שום דין, הלכה או אגדה, אלא "אמר רבא" ותו לא)?

תשובה: יתכן.

שאלה: הנני שואל את מרן שליט"א, מה דעתו הגדולה והרחבה בענין מה שנתפשט כהיום אצל הרבה בני תורה וישיבה, וכן בקרב אברכי כולל העוסקים בתורה יומם ולילה, השימוש בכל מיני "מכשירים" ו"מחשבים" אלקטרוניים ודיגיטליים לסוגיהם, בכדי לחפש פסוקים ומראי מקומות בש"ס ובפוסקים. וכמובן שכל אלו המכשירים למיניהם, אינם ח"ו תמורת וחילוף הספרים הקדושים (ועוד, שא"א ללמוד מהם באופן קבוע), אלא תכליתם היא רק לאחיעזר ואחיסמך לחפש ולמצוא במהירות את המבוקש, שבאמצעותם הכל בהישג יד (כגון במקום שאין כ"כ ספרים או שקשה להגיע אל הספרים) רצוני בזה לשמוע דעת מרן שליט"א שכל דעתו אינה אלא תורה, בענין ההשתמשות בכל המכשירים הללו, האם יש למנוע ולא להשתמש בהם כלל וכלל, ובפרט שלא נהגו ללמוד תורה מדור דור ע"י מכשירים אלו, או דילמא שעד כמה שמסתייעים בהם ומועילים הם ללימוד שפיר דמי, או שמא מרן שליט"א רוח אחרת עמו בכל זאת. ילמדנו רבינו בענין זה שהוא עומד על הפרק בזמננו, ונוגע ללימוד התורה בכל יום ויום?

תשובה: איני יודע מה זה.

ומענין לענין באותו ענין, שמעתי מעשה ממקור נאמן שרבינו הביא במקום אחד שרחל אמנו נפטרה ביום י"א חשוון וכתב שמקורו בחז"ל, וחיפשו כמה אנשים (במחשבים ומכשירים למיניהם) ולא מצאו מקומו איה. ובאו לרבינו לשאול מהמקור הדברים בחז"ל והוציא להם רבינו ילקוט שמעוני והראה להם מפורש שביום יא חשוון נולד בנימין בן יעקב (והגם שיכול הממאן להתעקש ולומר שבנימין נולד קודם השקיעה ורחל מתה אח"כ ונמצא שלא היה זה באותו היום, אבל הפשטות אינה כן אלא שהיה באותו יום ממש) וכמדומני שראיתי בשם הגאון ר' חיים קרייזוירט זצ"ל שאמר בדרך צחות שזהו פירוש המימרא "אימת שבת על עם הארץ" מכיון שאינו יכול להשתמש בשבת בכל המכשירים והמחשבים שמחפשים מראי מקומות, חושש הוא פן תתגלה אי ידיעתו ויוצג ככלי ריק. משא"כ בימות החול שגם ע"ה כתלמיד חכם נדמה לו (ע"י חולין צא.) וגאים הדברים למי שאמרם. ועצם דבר האם חיפוש נכלל ביגיעת התורה ע"י מש"כ הגר"י הוטנר זצ"ל בפתח דבר ל'אוצר מפרשי התלמוד'.

(דרך תורה)

אליו ושם היה מבקש על כך מהקב"ה. וכך היה אומר להקב"ה: רבש"ע הגיעני מכתב על צרה זו, עוד מכתב על צרה זו, עזור לעמך ישראל, כך על כל אדם לעשות שיהיה לו מקום קבוע להפגש עם הקב"ה.

(כמוצא שלל רב)

ופגע באשת שר, שבאה מולו רכובה על סוס וחבושה באפוד, ולא הבין איך יתכן שעניו הקדושות והזהירות נתקלו בדבר פריצות, אולם לימים כאשר יגע ועמל בתיאור תבנית האפוד ולא שמע ולא מצא בברייתא את תבניתו נזכר באפוד שחבשה אותה שרה והבין שלא לחינם זימנו לו מן השמים לראות את המראה של אותה שרה רכובה על סוס, כדי שיראה את הסינר שהיא חוגרת ויוכל לתאר לעצמו את תבנית האפוד.

סיפרו פעם להגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ראש ישיבת באר יעקב סיפור זה, הוא הגיב ואמר שלא צריך להגיע לביאור זה, אלא הפשט בדברי רש"י פשוט, היה לו לרש"י לב של תורה, לכן כשידע והיתה לו ראייה הביא ראייה, וכשלא, סמך על ליבו שכן היה לו לב של תורה וממנו יכול היה להכריע שזהו הפשט. (לשמש שם אוהל בהם עמ' נד)

"פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון על שולי המעיל סביב והיה על אהרן לשרת" (כת, לד)

"מעיל מכפר על לשון הרע אמר הקב"ה יבוא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול" (ערכין טז)

היה החפץ חיים זצ"ל אומר: את הקול שבמעיל השמיעו הפעמונים, אם כן לשם מה היו גם רימונים שאינם משמיעים כל קול ולא התבאר מה ענינם?

אלא, בגמ' נאמר (חולין פט.) "מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם, יכול אף בדברי תורה כן, תלמוד לומר צדק תדברון" הרי שתפקיד הדיבור הוא ללמוד תורה וכאשר אינו יכול לדבר, עליו לשים עצמו כאלם. זה מה שנרמז ברימונים שליד הפעמונים לסירוגין, שעל האדם שאינו לומד תורה מאיזו סיבה שהיא לשותק, ואז, כאשר הוא מתנהג באופן זה, אז ונשמע קולו בבואו על הקודש שיתקבלו מעשיו הטובים תורתו ותפילותיו לרצון.

זו גם הסיבה, כותב הגה"צ רבי דב יפה שליט"א משגיח ישיבת כפר חסידים וקול יעקב שנעשה הפעמון מזהב לרמז שנוציא מפינו רק דיבורים שהתורה הורתה לדבר ואלו, נחמדים מזהב ומפז, דברי תורה. וגם היות שנשמטו הטהורה של האדם היא כזהב ולכן עליו לדבר דברים המתאימים לזהב והם דברי תורה ותפילה ומעשים טובים.

(חפץ חיים על התורה - להבין ולהשכיל)

"אוהל מועד לפני ה' אשר אועד לכם שמה" (כט, מב)

האור החיים הק' מקשה מה בא פסוק זה ללמדנו, איזה נחיצות יש לנו לדעת שקיים מקום קבוע שממנו מדבר הקב"ה בהגעת מועדו להתוועד אלינו?

ביאר הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל ראש ישיבת מיר בארה"ב שהנהגה זו באה ללמדנו שכשם שלהקב"ה יש מקום מיוחד, כל צריך כל אדם לייחד לעצמו מקום קבוע שבו הוא משוחח עם הקב"ה, כאשר מזדמנים לפניו ענינים לשפוך את לבו לפני הקב"ה ולתנות את מצוקותיו ובקשותיו.

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה מספר שבתקופת לימודו בראדן הבחין שהיה לו להחפץ חיים זצ"ל מקום בו היה קורא את כל המכתבים הרבים של הצרות שהגיעו